

לקריאת הגרסה האנגלית המלאה: 10.1787/9789264189560-en

כלכלות שלובות. שרשראות ערך גלובליות ותועלותיהן

תקציר בעברית

- כיום, "מה שעושים" (הפעילויות שפירמה או מדינה מעורבת בהן) חשוב יותר לצמיחה ולתעסוקה מאשר "מה שמוכרים" (המוצר הסופי).
- שרשראות ערך גלובליות (GVCs: global value chains) מאפשרות לפירמות ולכלכלות "לעשות" את אותו חלק בתהליך שהן מצטיינות בו, תוך שימוש במוצרי ביניים ובשירותי ביניים ממקומות אחרים, בלא צורך לפתח תעשייה שלמה.
- מיקור חוץ (outsourcing) ופעילות חוץ-גבולית (offshoring) מגבירים את התחרותיות על ידי כך שהם מאפשרים גישה לתשומות זולות יותר, מבודלות יותר ואיכותיות יותר.
- יחסי הגומלין המתרבים ומסתעפים בין כלכלות מוליד הזדמנויות חשובות אך גם אתגרי מדיניות חדשים.

תחרותיות

- תחרותיות בשרשראות ערך גלובליות מחייבת את חיזוקם של גורמי ייצור "דביקים" שאינם צפויים בסבירות לחצות גבולות לאומיים. מדובר בהשקעה בהון אנושי וכישורים ובתשתית איכותית, ובעידוד קשרים חזקים בין התעשייה לאוניברסיטה כמו גם ידע סמוי אחר. איכותם של מוסדות ושל הממשל גם היא מרכיב חשוב בהחלטות ההשקעה של פירמות.
- חברות קטנות ובינוניות (SMEs) ממלאות תפקיד חשוב בתחומי ניהול של שרשראות ערך גלובליות ותורמות ליצוא של פירמות גדולות יותר.
- ייצור מהווה עדיין פעילות ליבה בשרשראות ערך גלובליות, גם אם הרבה מיצירת הערך נעשית כיום בתחום השירותים.
- מדיניות תמיכה בסגנון של פעם מתעלמות מן התלות ההדדית המאפיינת את הייצור בשרשראות ערך גלובליות ומן הצורך בתחרות ובפתיחות בינלאומיות. הן מגדילות את הסיכון לפרוטקציוניזם, במצב שבו הצלחה בשווקים בינלאומיים מותנית דווקא לא פחות ביכולת לייבא תשומות באיכות גבוהה מאשר ביכולת לייצא.

סחר

- ברוב הכלכלות, כשליש מתשומות הביניים המיובאות מגיעות בסופו של דבר ליצוא. בשרשראות ערך גלובליות, מְכָסִים וחסמי יבוא אחרים הם למעשה מס על היצוא. הגבלות יצוא יכולות גם הן לפגוע בתפקוד היעיל של שרשראות ערך גלובליות ולנפח עלויות. ההשפעות השליליות של הגנה על סחר מחמירות כאשר חלקים ורכיבים חוצים גבולות פעמים רבות.
- צעדים מקל-סחר, כגון נהלי נמל ומכס מהירים ויעילים, מאפשרים לשרשראות ערך לפעול למישרין. קירוב של סטנדרטים ודרישות התעדה (certification) והסכמי הכרה הדדית יכולים להקל על חברות מייצאות את הנטל.
- בעוד שליברליזציה של מכסים יכולה ליצור הזדמנויות סחר חדשות, שרשראות ערך גלובליות מחייבות בנוסף שירותים יעילים וגבולות הפתוחים למעבר אנשים, הון וטכנולוגיה.
- שירותים עומדים מאחורי יותר מ-50% מיצירת הערך בשרשראות ערך גלובליות במדינות OECD רבות, ומאחורי יותר מ-30% בסין.

השקעות

- לנוכח תפקידן החשוב של חברות רב-לאומיות (MNEs), דרך יעילה להשתלבותן של מדינה בשרשראות ערך גלובליות היא הנמכת חסמי ההשקעה. בהפריעם לתפקודן היעיל של שרשראות ערך גלובליות, מכשולים להשקעות חוצות-גבולות יכולים להשפיע לרעה על השגשוג הן במדינת המוצא והן במדינה המארחת.
- משטר הבנוי על אלפי הסכמי השקעות דו-צדדיים ואזוריים כבר אינו מותאם לתלות ההדדית בין כלכלות במסגרת שרשראות ערך גלובליות.
- כדי לקדם השקעות ולהקל עליהן, יש להתמקד יותר בפעילויות המתבצעות במסגרת שרשראות ערך גלובליות מאשר בתעשיות. על המדיניות לשקף הכרה בכך שהצלחה תלויה בהשקעות נכנסות ויוצאות גם יחד.
- חברות רב-לאומיות גדולות, ובהן כמה חברות ממשלתיות, הן שחקניות בולטות בשרשראות ערך גלובליות. מצב זה מעורר חששות, למשל בעניין השפעות הדבר על התחרות ועל השווקים במורד הזרם.
- שרשראות ערך גלובליות יכולות לתמוך בהפצת רעיונות הנוגעים להתנהלות עסקית אחראית; חשוב ביותר שעסקים יתנהלו באופן המכבד זכויות אדם ואת כבוד האדם על פי אמות המידה המוכרות שנקבעו בקווים המנחים של ה-OECD לחברות רב-לאומיות (OECD Guidelines for Multinational Enterprises), על ידי ארגון העבודה הבינלאומי (ILO) ועל ידי האו"ם.

התפתחות

- בזכות הגישה לרשתות, שווקים גלובליים, הון, ידע וטכנולוגיה, השתלבות בשרשרת ערך גלובלית יכולה להיות צעד ראשון לקראת התפתחות כלכלית.
- מאחר שהפעילויות בשרשראות ערך גלובליות מועברות בקבלנות משנה לספקים בתוך חברות רב-לאומיות או לספקים עצמאיים, היכולת לאכוף חוזים היא מכרעת. מדינות שהמערכת המשפטית שלהן תקינה נוטות לייצא יותר בענפים מורכבים יותר. משימות המצריכות חוזים מורכבים יותר קלות יותר לביצוע במדינות שבהן המוסדות האמונים על כיבוד חוזים מתפקדים היטב.
- הרבה מדינות בעלות הכנסה נמוכה נותרות מחוץ לשרשראות ערך גלובליות בשל מיקומן, בשל העדר משאבי טבע, בשל העדר תשתיות, או בשל הסביבה העסקית שלהן.

התאמה וסיכונים

- התחרות הבינלאומית בשרשראות ערך גלובליות תגרור אחריה עלויות התאמה, מאחר שפעילויות מסוימות יתרחבו ואילו פעילויות אחרות יצטמצמו או יועתקו למדינות אחרות.

- על הרשויות להקל על תהליך ההתאמה הזה באמצעות צעדי מדיניות בשוק העבודה ובתחום הסוציאלי, ועל ידי השקעה בחינוך ובכישורים. מדיניות מבניות תורמות גם לשיפור גמישותן של כלכלות, ובכך מחזקות את עמידותן אל מול זעזועים עתידיים.
- יחסי הגומלין המתרחבים בין כלכלות הם מקור לעמידות. הם עשויים גם להוביל להתפשטות זעזועים במידה שאירועים בחלק אחד של השרשרת עוברים למערכת בכללותה.
- לאור ההשלכות הנרחבות של שרשראות ערך גלובליות במישור הרווחה, על ממשלות, חברות ובעלי-עניין אחרים להישאר מודעים, כל אחד, לתפקידים ולאחריות שלהם בכל הנוגע לניהול שרשראות הערך הגלובליות.

המלצות מפתח

- יש לחזק את שיתוף-הפעולה והתיאום הרב-צדדיים כדי לשמר את אקלים ההשקעות הבינלאומי הפתוח ובר-החיזוי אשר תמך עד כה בהשקעות בשרשראות ערך גלובליות, וכדי לעזור ליישב בין המדיניות הלאומית במדינות השונות לאופי הגלובלי של הפעילות הכלכלית.
- יש לשמור על שווקים פתוחים ולעמוד מול לחצים פרוטקציוניסטיים. יש לקדם ליברליזציה של הסחר, רצוי בעבודה רב-צדדית משותפת, כדי למקסם קשרים עסקיים במעלה ובמורד הזרם. יש לנקוט צעדים להקלה על הסחר, בין השאר באמצעות הסכם של ארגון הסחר העולמי.
- על מדינות להימנע ממלחמות תמריצים ביניהן שמטרתן למשוך אליהן מקטעים בעלי ערך מוסף גבוה של שרשראות ערך גלובליות.
- יש לתמוך בחברות קטנות ובינוניות באמצעות מדיניות המעודדת פיתוח קשרים עסקיים עם פירמות בינלאומיות, לטפח את כושר הייצור ויכולת החדשנות שלהן ולהקל על אימוץ של תקני מוצרים.
- יש להשקיע במיומנויות ובטכנולוגיות ייצור מתקדמות, לרבות בענפים מסורתיים, באמצעות מדיניות המחזקות רשתות ושיתוף פעולה במטרה לעזור לביסוס הייצור ויצירת הערך.
- יש לתמוך בהשקעה בנכסי ידע כגון מו"פ ותכנון, ולעודד התפתחות של יכולות כלכליות חשובות, ובפרט כישורים ויכולות ניהוליות.
- יש לערוך רפורמה ברגולציה ולפעול לליברליזציה של הסחר וההשקעה בתחום השירותים על מנת להעלות את הפריון ואת איכות השירותים.
- יש להנמיך חסמי השקעות כדי לסייע למדינות מתפתחות להשתלב בשרשראות ערך גלובליות.
- יש לסייע לכלכלות מתעוררות לשפר את הסביבה העסקית שלהן ולבנות את יכולותיהן כהכנה לכניסה לסחר בינלאומי.
- יש לתמוך בבניית יכולות באמצעות יוזמות "סיוע לסחר" כדי לעזור למדינות המתפתחות העניות ביותר.
- בעוד שהאחריות לטיפול בסיכונים פוטנציאליים שייכת בראש ובראשונה לפירמות, יש לעודד גישה המתבססת על ריבוי בעלי-עניין ומערבת תמיכה ממשלתית בשיתוף מידע ובבניית יכולות.
- יש ליזום עבודה נוספת כדי לאמוד את תפקידן של השקעות בשרשראות ערך גלובליות, וכן את השפעותיהן של שרשראות ערך גלובליות על תעסוקה, כישורים והכנסות.

© OECD

תקציר זה אינו מהווה תרגום רשמי של ה-OECD.

שעתוק תקציר זה מותר בכפוף לאזכור זכות היוצרים של ה-OECD וכותרת הפרסום המקורי.

תקצירים רב-לשוניים הם קטעים מתורגמים מתוך פרסומים של ה-OECD שפורסמו במקור באנגלית ובצרפתית. ניתן להשיגם ללא תשלום בחנות המקוונת של ה-OECD, בכתובת www.oecd.org/bookshop

למידע נוסף, ניתן ליצור קשר עם יחידת זכויות ותרגומים של ה-OECD, מינהלת ענייני ציבור ותקשורת, בדוא"ל: rights@oecd.org, או בפקס מס':

+33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

תר האינטרנט שלנו www.oecd.org/rights

Read the complete English version on OECD iLibrary!

© OECD (2013), *Interconnected Economies. Benefiting from Global Value Chains*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/9789264189560-en